

SAMBUCUS RACEMOSA L. IN ZUIDOOSTELIJK UTRECHT

door M.T. Jansen (Veenendaal)

(ontv. 7 mei 1960)

In 1885 publiceerde J.D. Kobus een Flora van Wageningen en omgeving. Hij vermeldt hierin het voorkomen van *Sambucus racemosa* L. op de Wageningse Berg met het bijschrift: „aangeplant?" Of de soort aan de zuidelijke Veluwerand oorspronkelijk voorkomt is thans minder dan toentertijd uit te maken; ze is er nu zeker plaatselijk niet zeldzaam.

Ook in het Zuidoosten van de provincie Utrecht wordt ze op tal van plaatsen aangetroffen. Zo groeit ze in groot aantal op en om de Grebbeberg, evenzo op en nabij het landgoed Remmerstein tussen Rhenen en Veenendaal. Dan kunnen we de plant nog verspreid aantrffen te Elst (Utr.) en in de omgeving van Amerongen. Een wat ongewone en daardoor interessante vindplaats ligt in de gemeente Veenendaal. Hier vindt men in het laagste deel van het Griftgebied het natuurreserveaat De Hel, open water met rietland er om heen. Als afsluiting heeft men na de laatste oorlog enkele elzenbosjes aangeplant. In deze elzenbosjes zijn verscheidene houtige gewassen spontaan verschenen: *Ribes sylvestre*, *Ribes nigrum*, *Rubus*, *Sambucus nigra* en ook *Sambucus racemosa*. De kiemplanten van *Sambucus racemosa* gaan veelal te gronde door te vochtig en schaduwrijk milieu, maar op enkele meer geschikte plaatsen hebben zich struiken weten te handhaven. Het rietland van De Hel is sinds jaar en dag een slaapplek voor spreeuwen, die zich hier uit wijde omtrek verzamelen, waarschijnlijk uit een gebied met een straal van wel 15 km. Deze spreeuwen zijn stellig grotendeels oorzaak van het optreden van bovengenoemde soorten.

Inderdaad hebben spreeuwen meer dan gewone belangstelling voor de rode bessen van *Sambucus racemosa*. Dit kon ik constateren in juli 1958 op het landgoed Remmer-

stein. Toen de Betuwse kersen geoogst waren door mens en vogel, kon men hier tientallen spreuwen bezig zien op de vlierstruiken. Een struik waarvan de bessen rijp waren werd in korte tijd leeggegeten; op volgende dagen kreeg elke struik zijn beurt naarmate de vruchten rijpten. Rijpe bessen waren steeds binnen een paar dagen verdwenen. Dit valt niet te verwonderen, daar behalve de blauwe bosbes, die in een voor de spreuw ongeschikt biotoop groeit, zo vroeg in het jaar practisch geen rijpe wilde besvruchten te vinden zijn.

Naar ik ergens las, moet *Sambucus racemosa* L. ook groeien in een der eendenkooien in Noordwest-Overijsel; ook hier zal zij wel via een spreuwenmaag gekomen zijn.